

NICOLAI COMNENI
PAPADOPOLI
HISTORIA

GYMNASII PATAVINI

Post ea, quæ hæcenus de illo scripta sunt, ad hæc nostra
tempora plenius, & emendatiùs deducta.

C U M

A U C T A R I O

De Claris cum Professoribus tum Alumnis ejusdem.

T O M U S I.

V E N E T I I S , M D C C X X V I .

Apud Sebastianum Coleti.

SUPERIORUM VENIA, ET PRIVILEGIO.

CAPUT IX.

De Horto Botanico.

I. **H**ortum Botanicum Danielis Barbari Aquilejensis Patriarchæ consilio factum Patavii scribit Bellonius non uno (1) in loco, recipitque, quod ille scribit facile (2) Tomafinus. Verùm cum certum sit, ipso Tomafino teste, hoc opus egregium SC. fuisse decretum Ann. MDXXXIII. ad consilium Danielis pertinere minime potuit nati An. MDXV, atque adeo anno signato duodevigesimum agentis. SC. à Tomafino notatum securum est plenus aliud, & efficacius Ann. MDXLV, propositum pridè Kal. Sextiles, eoque & sedes Horto posita, & sumptus in eo ædificando, plantandoque decretus, & Custos ac Ministri, à quibus coleretur, & regiones, unde quærendæ transferendæque Patavium stirpes essent, nominatæ. Mox An. MDLX. post alios, qui minoribus auspiciis, nec tamen diligentia, & utilitate minore, rem eandem curavere, præfectus est Horto jam constituto post Franciscum Bonafidium, Aloysium Mundellam, & Aloysium Anguillaram, quos tres primos Horti Custodes nominat (4) Tomafinus, Melchior Guilandinus Borussus, Jacobus Cortusius Patavinus, Prosper Alpinus Marofiticensis, Joannes Prævotius Rauracus, Joannes Veslinghius Mindanus, Georgius à Turre Patavinus, de quibus, notis itidem (5) Tomafino, agemus inferiùs, supplementum hujus historiæ daturi ex instituto.

II. His Jacobus Pighius Veronenfis successus est, alibi laudandus, atque hunc excepit Felix Abb. Vialus Patavinus, de quo suo loco, senex in re Botanica versatissimus, cui Hortus debet, præ cæteris decessoribus admodum, præter eam, quam habet ex adjectis magno sumptu structuris, majestatem, ac speciem. Successit Vir Cl. Julius Pontadera Pisanus, quo nunc præside maximè vernat, floretque, ac publicæ utilitati dicentium durescit. Professor Botanicæ peritissimus, & rei herbariæ indagator doctus, & laboriosus, ab Horto clauso, quod superest ad nives, & glaciæ, tempus montes disertos, ac valles remotas pererrans querens, vestigandisque stirpibus impendit, quarum in naturam inquirit, ac plenam certamque ad usum notitiam oculis discipulorum exponat, & auribus.

III. Hinc nuperrimè provocavit Senatus Augusti Munificentiam ad publicum studiorum suorum, ac laborum testimonium, quo auctum illi est extra ordinem, & præter morem stipendium duplicatum. Provocat, autem provocabitque deinceps ad sui, Operumque suorum præconium Eruditorum magni nominis calamos, jampridem ad laudem, & auctoritatem memoratus in Actis (6) Lipsiensibus, in (7) Adversariis V. Doctissimi Jo. Baptistæ Morgagni, in Oratione (8) Laurentii Heisteri de Incrementis Anatomie, in (9) Ephemericibus Literatorum Italiæ, in (10) Prodomo stirpium Agri Bononiensis Josephi Monti. Plurima enim, Deo propitio ad Sapientiæ censum editurus in posterum, edit hæcenus

Compendium Tabularum Botanicarum, in quo Plantas CCLXXII. à se nuper in Italia detectas recenset.

Epistolam ad Cl. V. Guillelmum Therandum Anglum, Botanicum nostræ ætatis principem, de iisdem Tabulis, & aliis deinceps edendis.

Anthologiam, sive de Fioris natura libros III, quos inventis, & observationibus plurimis auxit, ac Tabulis æreis exornavit.

Dissertationes XI. Botanicas, ex iis, quas habuit in Horto Patavino An. MDCCXIX. ad rem Botanicam, ac subinde Medicam illustrandam peritiles.

Hoc Præfecto igitur ac Sospitali Curatore, & prisca Horti nostri gloria nunc stat, & validiore opum vi crescit, & ad spem maximorum erigitur. Eam, ut olim erat, latè tum fabricis designatis, tum Catalogis herbarum propositis Tomafinus descripsit. Aucta est Ædificiorum venustas, ac species, manet eadem rei Botanicæ copia, quam posteri curiosius amplificaverunt, & utilitati dicentium, inventis Medicinæ recentioribus, laboriosius, studiosius aptaverunt, ut si ex merito loci agendum sit, edere librum oporteat, integram Horti nostri Botanicæ majestatem, divitias, decora complectentem. Hanc ob causam satius visum, & brevitati, quam profitemur, accomodatius, rem totam summis capitibus committere, eamque ipsi Præfecto Cl., precibus interpositis, delegare. His ille perbenignè ac perelegantè satisfecit duabus Epistolis, quarum altera Hortum, eusque nostro hoc tempore sumptuosum Eclypon exhibet, altera impendendum descriptioni, & enumerationi Plantarum eruditissimè laborem excusat sic icribens.

(1) lib. 3. Ober. c. 50. & lib. de neglecto stirpium cultu Problem. 20. (2) lib. 1. Gym. c. 32. p. 84. (4) Gymn. lib. 1. c. 34. p. 97. (5) d. p. 97. 98.

(6) Anno 1719. p. 25. & seqq. An. 1721. p. 80. & seqq. (7) Advers. 3. p. 75. Advers. 6. p. 70. (8) p. 9. (9) Tom. 29. p. 393. & seqq. (10) pag. 51.

Nicolao Commeno Papadopoli Abb. S. Zenobii ac Juris Canonici
in Patavina Academia Professori Primario

JULIUS PONTADERA S.P.D.

IV. **Q**uod tibi, Vir Clariss., Patavini Gymnasii historia persequenda munus à Sapientiss. Trevirivis Literariis demandatum esset, non mediocriter letabar, tum quòd Hortum hunc nostrum Patavinum tuis monumentis immortalitatem quandam consecuturum sperabam, tum etiam quòd ad hoc opus exornandum, ut acri tuo iudicio responderet, multum temporis necessarium esse conjiciebam. Noram enim quàm in litteris, disciplinisque excolendis, quàm in Jure explicando sis occupatus, quàm publicis muneribus assidue detineare. Quapropter, ut liberè dicam, non in contemnendis Horti commentariis, quod à me flagitasti, sed in stirpibus undequaque colligendis, quo refectiorein Hortum tibi tradere possem, Æstatem, Autumnumque consumpsi. Sed quæ fama de ista tua Historia, me nuper ex Alpibus redeunte, perccebit? Vera ne nunciantur, rem tam difficilem, gravem, & plurimi otii, quo maxime indigere solemus, te ad exitum perduxisse, extremaque manu perpolire? Imparatum me, & nihil tale cogitantem nimia celeritate oppressisti. Quid ergo consilii jam capiam, aut quo me vertam? Tua ista non dicam cura, diligentia, scribendique facilitate, de quibus nullus unquam dubitavi, sed incredibili quadam animi corporisque contentione & meam, & omnium etiam, qui, quàm operosum, & quanti negotii historiam conscribere sit, norunt, expectationem vicisti.

V. In cæteris profectò artibus, disciplinisque quidquid animo fueris complexus, dum ad id validè incumbas, facile te assecuturum video. At res gestas conscribere, Annalium memoriam revocare, commentarios quaquaversum conscribere, non diligentia tantùm, cura, ingenique beati ubertate, sed & tempore conficiuntur. Ancipiti itaque animo verior, atque distrabor. Istud ne opus, quod in tantis gravissimarum rationum curis diligentia incredibili, & celeritate consecisti, & dum hæc scribo, fortasse etiam linasti, quo tardius in manus hominum perveniat, debitaque laudis fructum percipiat, ut meos commentarios adsciam à fundamentis, ut ita dicam, extruendos, cunctationem interponam? Hoc sanè neque in me, neque in horum quemquam cadere posse existimo. Quis etiam neque abs te peterem, neque ultro datum acciperem. Scribam ne his rerum, temporumque angustiis distentus, meamque fidem liberem? Quid possun in tanta Stirpium multitudine, tot curis impeditus, tot occupationibus interpellatus? Res Botanica, non brevi, ut vetus hic extat sermo, circumscribitur spatio, sed longè latèque excurrit, atque diffusantur, postquam patefactis hinc inde terrarum finibus, ingens plantarum multitudo importata fuit, tantaque diligentia ad ipsam colendam, atque fovendam animum solertissimus quisque adiecit. Quare magnum quiddam, ac prope immensum ille præstiturus videtur, qui toto vitæ suæ curriculo laborando universalem stirpium historiam fuerit complexus. At hoc à me non exigitur.

VI. Quid ni? Quæ pars est Botanice in Horto non culta? Quot ex imperfectis stirpibus (de incertis enim mitto dicere, quæ tamen clarissimorum virorum auctoritate, & consuetudine essent commemoranda) & coluntur in Horto, & nullo cogente etiam nascuntur? Quatuor supra octoginta Muscos anno proxime elapso auditoribus meis publicè exhibui, quorum viginti quatuor erant ex Horto. Similiter cum de Lichenibus differerem, sexdecim in Horto inveniri, vulgòque nasci, palam ostendi. Et tamen quid Muscis Lichenibusque humiliter? quid minus commemoratu dignum? Quotusquisque hortus invenitur, qui tanta Filicum, Lonchitidum, Filicularumque copia sit refertus, quàm noster! Jam verò, ut ad Floriferas stirpes transitum faciam, quot Gramina ex maritimis, palustribusque locis, quot ex Alpibus, quot ex peregrinis oris in Hortum importanda curavi? Quomodo dies cerealium stirpium historie explicanda, earumque affnibus ostendendis quotannis publico munere fungens attribui; quæ, ut erat Horti consuetudo, ne attigebantur quidem. De his profectò mihi esse dicendum, dum Horti stirpes recensco, neminem inficiaturum puto. Quamquam quid hujusmodi plantas commemoro floris elegantia cum reliquis non conferendas? Ad illas veniamus, quæ floris gratia commendari solent.

VII. Et primùm, quantum mihi in bulbosis stirpibus recensendis, quæ flore, aut monopetalo, aut polypetalo ornantur, hærendum esse existimas, quarum plura cum in Horto colerentur, plurimas alias undequaque delatas adieci? Quoties enim ego de his commentariolum scribere aggressus, rerum multitudine ab incepto sum revocatus? Ranunculorum autem, Anemonum, Delphiniorum, Aquilejarum, & hujusmodi, quæ ob florum varietatem, & elegantiam maxime expectantur, quis numerum, formas, discrimina recensere numerando poterit? Quid de Lencois, Hesperidibus, Amarantibus, Orchidibus, Rosis, Malvois, Campanulis, Convolvulis, Primulisveris, Auriculis ursi, Caryophyllis, Lychni-

Lychnidibus? Quid de illis, quae ferè omnes prisca Genti ignota fuere, Cereis, Euphorbiis, Ficoidibus, Sedis, Opuntis, & de tam referto Aloes genere esset scribendum? Nam eas, quae inter olera conferuntur, mitto; pomiferas pratero, glandiferasque, & quae florem per oram in labia distinctum ferentes, odore commendantur; nihil de Hieraciis dico, Abrotanis, Chamamelis, Coronissolis, Carduis, Cyanis, Asteribus, Jacobaeis, Virgis aureis, Elichrysis, Scabiosis sive indigenis, sive ex ultimis terrarum partibus deVectis; nihil quoque de Linariis, Plantaginibus, Solanis, Capsicis, Veronicis, Trifolij thaeolis, Medicis, Lotis, Melilotis. De quibus si mihi esset, dum publico tradenda Botanices muneri vaco, plene differendum (facerem quidem, nisi temporis angustias prohiberer) nullus dubito, quin singulis singulos dies essem attributurus. Verum brevi, ut Horti consuetudo fert, spatio circumsepti plurima pratermittere cogimur, privatis exercitationibus explicanda; tres quidem supra quadraginta dies stirpium historia explicanda (ex quibus multum ob Celi intemperiem, vicissitudinesque sæpe detrabi non ignoras), attributos fuisse accepimus.

VIII. Hac itaque dum homines rerum imperiti spectant, artem nostram, ut ante dixi, angustius coarctari statuum. Quae opinio quantum à veritate aliena sit, ex his, quae ad te scribo, cognoscere poteris. Quid autem ad tempus, quo plantarum historia transigenda est, pertinet, cogitanti mihi sapenunero, cur Antecessores mei, quorum multa sapienter, atque optimè instituta mirari soleo, tam exiguum spatium ad tantarum rerum molem pertractandam satis esse duxerint, multa sanè, quibus illorum morem, atque consuetudinem ab reprehensione vindicare possum, occurrunt. Et primum, ipsa Plantarum paucitas, quae, ut illa tempora ferebant, in Horto colebantur; hic enim licet esset ea amplitudine conditus, ut innumeris stirpibus aptam Sedem præbere posset, altera parte cultu subacta, inculta reliqua, futuris sæculis reservabatur. Postquam verò majori studio Botanica agitari cepit, externique Principes, Augusti Senatùs Veneti exemplo permoti, hortos parare, stirpes undequaque inquirere, viros hujus disciplinae peritos magnis honoribus afficere instituerunt, illi, qui in hoc Horto rem Herbariam explicabant, quoniam alii naturalem historiam in Gymnasio docebant, alii humanorum Cadaverum anatomen profitebantur, tantum tradenda Botanica tempus impendebant, quantum à gravissimis illis numeribus detrudere poterant. Fuere etiam nonnulli, quos, cum aliis curis nequaquam addicti solo docenda Botanica munere fungerentur, alia de causa intra illud tempus rem transigere amissos existimo.

IX. Siquidem Cisalpina Gallia, ut nosse, inaequali plage subjecta est, in qua cum Ver nivalibus ventis asperum præcedere soleat, statim calor & aestus ita vehemens contingunt, ut stirpes, quae diuturno veris frigore affecta sub terra latent, vi Solis fervidissimi brevi erumpant, adolebant, perficiantur, contabescant. Quò factum est, ut neque ante Kalendas Maii, quoniam stirpes nondum decorem suum, & formam adeptæ sunt, neque ab Idibus Junii, cum, plurimis plantis tabefactis, illas ostendere in promptu haud esset, tradenda in Horto Botanica opportunitatem esse existimarent. Hac fuisse suspicor, quibus immortales Viri coacti, cum intra tantas temporis angustias clauderentur, de arboribus, de fructibus, de incertis stirpibus, de illis, quae ab extremis provinciis importatae fictilibus cultodiuntur, de floribus denique, seminibusque dicere posse desperarunt. Satis superque videbatur illa Horti pars, quae primis initiis, plantis colendis attributa fuerat, temporis brevitate.

X. Verum hæc omnia, ut in illis ea tempestate non desiderabantur (alii enim in rebus florebant) ita in me in hac præsertim tanta Botanices luce non solum petuntur, sed etiam, si qua ex illis, cogente necessitatis telo, declinarem, quis æquo animo ferret? Quapropter totum Hortum à principio colere cepimus, novisque stirpibus ornavimus, ultra Idus quoque Junias aliquando evecti sumus, longioresque exercitationes, festis diebus non intermissis, institimus, nullà morâ aut reque interpositâ, nisi quae à pluvii induceretur. Quanto enim singulis propè diebus Ars hæc amplior evadit, atque effunditur, tanto mihi intensiori curâ, ac diligentia laborandum esse judicavi. Neque tamen hæc ad te, Vir Cl. scribebam, ut alicujus gloriæ laudem aucuparer, si, quae Sapientissimi Viri pro rerum difficultate, & temporis conditione, non attingenda sibi esse judicaverunt, ego sciens volensque sumpsisse ultro, ac de iis & egisse hæcenus, & acturum profiterer. Deum immortalem ita mihi propitium velim, ut jactantem animum in me foreri nunquam patiar. Verum eo consilio hæc exaranda existimabam, quò plenius excusationem meam accipere posses; tibi que sic esse persuaderes (pro mea erga te voluntate, studio, observantiâ abs te peto) cum temporis angustias, tum potissimum rerum amplitudine me ab ista describenda Horti historia ratione non prohiberi solum, sed etiam deterrevi.

XI. Nam quod ad tempus spectat, quantum ad hanc rem conficiendam esset necessarium, tua liberalitate ac benevolentia mihi te concessurum videbam. Tamen tanta est Stirpium, quae in Horto coluntur, multitudo, & tantis, iisque assiduis occupationibus quotidie distineor atque distrahor, ut tale materia genus nullo tempore circumscribi possit. Expertus loquor; tua enim voluntati, atque monitis obsequi aggressus, et si rem magnam, difficilem, & plurimi laboris me complecti non ignorabam, tamen omnia tentare constitui, totisque viribus, quantum mea imbecillitas sineret, commisi, quo celerius exitum aliquem mihi expedirem. Quid pluribus te moror? Dies octavus hic est, ex quo rem suscepisti, nullæ que interpellatus curâ in hanc unam incubui: nihil tamen profeci. Dum quae in Horto coluntur,

dum que in Botanophylacii foventur, animo recenséo, atque in ordinem digerere incipio; abiere dies. Incredibile autem est, quot mihi eodem tempore in mentem venirent, & me circumflarent: multa de stirpium, quo distribuuntur, ordine esse dicenda, multa de flore, fructu, semine; nonnulla de cultu, & de cultura modo, plurima de plantis nuper ex India missis, quæ profectó, cujus generis sint, & quo nomine recensendæ, nondum editis floribus, fructibusque, incertum videbam.

Hæc omnia dum uno veluti intuitu mente perlustro, tota ingenio mei acies perstringitur, animusque collapsescit, nec quid primum commemorem, nec quid postremum adjiciam, habeo exploratum. Tunc quid susciperem, cujus difficultatis, cujus operæ, cujus otii, & quid sustinere possem in illa animi fluctuatione probè cognovi. Audaces itaque animos inflectere sum coactus, & scribendi sententiam depone-re, cum ad hæc omnia etiam hominum studia accessissent, istud tuum opus abs te quamprimum flagitantium, à quibus si mea cunctatio interponeretur, vehementer reclamatum iri prospiciebam.

XII. Habes, Vir Opt., ut brevissimè potui, quæ me à recensendis stirpibus potissimum impediunt. Hæc te oro etiam atque etiam, & obtestor, ut non perinde accipias, ac ego scribendo sentiebam. Hoc si mihi, ut spero, præstabis, confido, fore ut non solum vitio, quod nihil scripserim, ut destinaram, mihi non vertatur, sed etiam laudi, ac moderationi detur, quod me, cum incredibili quodam studio tenerer, ut Hortus meus scriptis, & monumentis exornetur, ac celebretur tuis, cohibere potuerim. Pro certo enim habeas, si qua ratione hoc me affecturum viderem, in id omne studium, curam, diligentiam, operam, cogitationem fuisse collaturum. Sed quoniam in has temporis angustias incidimus, quibus aliqua contentione efficere quicquam non possumus, malui Hortum debita laude privari, quam festinando aliquid emitte-re, quod neque loci dignitas, neque materiæ ratio, neque tui numeris amplitudo pateretur.

XIII. Hæc cum constituissem, omnemque scribendæ Stirpium historiæ spem abjecissem, nihil mihi potius, & antiquius fuit, quam te per literas certiores facere, ut maturares, librumque quam primum emitteres. Quod ut facias, teque, nomenque tuum his etiam scriptis immortalitati commendes, hortor, atque suadeo; pulchrum est enim susceptarum rerum fructum, meritaque gloria præmia percipere; sed, ut junioris Plinii verbis utar, tuæ ipsius posteritati interesse quam diutissimè, pulcherrimum. Cui ne moram ampliùs asferre videar, finem huic Epistolæ imponam, te tamen Vir Clariss. pro tua erga me voluntate, ac benevolentia rogando, atque obsecrando, ut industria, ac diligentia mea conatus, quos in hunc Hortum exornandum, atque illustrandum conferre pro mea virili soleo, per te posteritas intelligat, susceptosque, ac suscipiendos in perquirendis stirpibus labores, sumptus, ac vitæ discrimina, si quis dabitur locus, ab hominum oblivione vindicare ne recuses. Hoc autem, quod abs te quam studiosissimè peto, ejusmodi esse existimes velim, ut si impetravero, omnia in posterum libentiori animo sim subiturus. Quod tamen ut facias, in tua humanitate, animique indu-ctione positum nos habere scito. Vale.

D. ex Horto X. Kal. Novembris MDCCXXII.

C A P U T X.

Horti Botanici Descriptio Ex Epistola Viri Clar. Julii Pontadera Botanices Prof.

Clariss. Doctissimoque Viro Nicolao Comneno Papadopoli
Abb. S. Zenobii ac Juris Canonici in Patavina
Academia Profeflori Primario

JULIUS PONTADERA S. P. D.

I. Venetiis mihi Idibus Novembris redeunt literæ tuæ, Vir Cl. pridie datæ, statim reddite sunt, quibus & superioris meæ Epistola excusationem te accepisse libenter, & propositum meum probasse significas. Incredibile est, quam mihi hæc jucunda fuerint, quantà me lætitiâ cumulaverint, non solum quod omni humanitate, ac officio refertæ te à te ipso nunquam alienum ostendebant, verum etiam, quod tua auctoritate meam magni voluminis rem cum festinatione non suscipiendi opinionem comprobari judicabant. Quid plura? Me tibi devinctum esse fateor, habeoque gratias quam maximas, & habeo, nihil, quo grati animi officium tibi significare valeam, prætermisurus. Illud etiam adjiciam, ex illis te unum esse, quos mihi in hoc Gymnasio ad imitandum proposuerim, quorum consilio, auctoritate, exemplo omnes actiones cogitationesque meas moderandas esse judicaverim. Quare si erga te eo studio ac voluntate semper fuerim, quo omnes boni, tuique studiosissimi esse debent, quam me

lem me futurum existimas, postquam tuam erga me humanitatem, ac benevolentiam hac quoque in re no^{te} significasti solum, sed etiam prastitisti. Sed de his satis, vel coram.

II. Venio ad alteram tua Epistola partem. Scribis, ut postposita Stirpium historia, de ipso Horto, quoniam Augusti Senatūs Veneti Munificentia plurima hac tempestate ornamenta accepit, præcipua ac magis memoratu digna in quoddam veluti commentariolum contracta ad te mittam. Morem tibi geram; siquidem æquum pro tuo jure video, atque adeo tanquam debitam rem exigere. Nulla enim ratione, quo recentissima, Triumviris Literariis referentibus, Amplissimus Ordo in Hortum contulit, silentio esse involvenda censeo. Initium porro sumam à Decessore meo Abb. Felice Viali, qui ultimo Senio, & infirma valetudine confectus hoc anno è vitis excessit. Hunc namque alterum à Francisco Bonafidio Horti veluti parentem colere debemus, totisque viribus comuti, ut de illius in Hortum singularibus meritis nulla conticescat Vetulas. Ipse profectò Horti reparator exiit, ipse hoc sibi amplissimum pulcherrimumque duxit, si Hortus Patavinus, quoniam antiquitate, & amplitudine cæteris facile præstabat, nobilitate etiam, Architectura elegantia, fontium numero, Botanophylaciorum pulchritudine, primus & haberetur, & vocaretur. Quod cum sibi proposuisset, toto vitæ suo curriculo in hoc uno laboravit, monendo, rogando, procurando. Cujus votis boni publici studiosissimi Gymnasii Moderatores obsequentes, Hortum in amplissimam formam redigendum Patavinis Præfectis demandarunt.

III. Anno itaque MDCXCIV. cum ad literarum studia Triumviri deputati essent Sebastianus Fuscarenus Eq. & D. Marci Procurator, Hieronymus Basadonna D. Marci Procurator, & Hieronymus Ascanius Justinianus è Collegio Sapiencia Majoris, horum auspiciis à fontibus, quoniam plantarum cultura nihil aliud tam necessarium est, quam aqua, Horti reparandi, atque ornandi initio ducto, eos in magnificentiorem formam, ut nunc cernitur, Amplissimus Senator Alexander Molinus Patavii Præfecturam gerens restituit, numeroque auxit. Ampla enim rote circumactu aquam sursum evectam, & deinde per infundibulum descendentem per tubos plumbeos in sexdecim fontes, ex quibus cum impetu sursum emitti solet, derivavit. Horum duo primi ab Orientalis janua pilis nascentes hinc atque inde unus aquas in lapideas conchas contra Occasum effundunt. Ternus ex his deductus Botanophylacio exteriori inservit, aquam ad nobiliores stirpes irrigandas in puteum emittens. Quatuor ad parietem positi ab januis cum aequaliter dirimantur, singuli ad singulas prope parietem Horti areas spectant; ex quorum uno inter occasum & Septemtriones posito quintus oritur, qui aquam ad interiora Botanophylacia derivat. Tres in atris sepositi sunt, unus in Horti umbilico. Sed elegantiores sunt, quos in illis quatuor magnis Horti areis videmus. Ex summo enim stirpis (sed nempe majoris arborecentis CB Ketniæ Chinenfis, fructu subrotundo, flore pleno Tournef. Aloes Americanæ, floridæ Ald & Ari maximi Ægyptiaci, quod vulgo Colocasia CB.) ex are elaborata caule aquam sursum propellunt, quo descendens in amplam lapideam pelvum, excipitur in craterem mox delabens. Omnibus porro crateribus hac ratione aqua repletis, quod superest, per subterraneos ductus in duas piscinas, in quibus aquaticas stirpes colere solemus, derivatur.

IV. A fontibus ad Hydraulicam machinam redeo, quo vetustate jam confecta dedit opera egregius Abb. Viali, ut in ampliore molem, quo major aque copia ad tot fontes corrivaret, restitueretur. Quod Anno MDCCII. Ascanius Justiniani, & Stephani Quirini Urbis Patavinae Moderatorum auspiciis factum ex lapide marmoreo in edicula extra Hortum contra occasum posita (Qua, ut etiam Tomasmus commemorat, machina illa continetur) parieti inserto, & ita notato habemus.

ASCANIO JUSTINIANO
PRÆTORE
STEPHANO QUIRINO
PÆFACTO
ANIMORUM CONCORDIA CLARIS
HYDROPHYLACIUM
INNOVATUM
Æ. C. A. MDCCII.

V. Hanc machinam anno quoque MDCCXV. rursum vidimus restitutam, tectoque etiam munitam; quoniam sole, imbrisque facilius corrumpatur. Dedit hac de re literas ad Triumviros Ampliss. Eques Joannes Pisaurus Præfectus Pro-Prætorque, ac sibi demandatum munus incredibili celeritate confecit; ideoque lapis Hydrophylacio his literis coaptatus fuit.

D. O. M.
JOANNE PISAURO EQ.
PATAVII PRÆFACTO ET PRO-
PRÆTORE
HYDRAULUM HORTO RESTITU-
TUM
NOVOQ TECTO MUNITUM
ANNO CHRISTI MDCCXV.

VI. Postquam stirpium cultui tot fontibus satis provisum fuit, easdem muniendi cura accessit. Tot enim mortalibus undique in Hortum affluentibus, plantas evelli, conteri, eripique videbant. Quare octo illas areas, in quas Hortus dividitur, stirpibus refertas, firmis finis, & ferreis cancellis circumdandi ac circumsepiti Triumviri decernunt. Hortulus pariter ad vetus Botanophylacium, in quo per ætatem fictilia custodiuntur, eodem vallo munitur.

VII. His, quæ strictim, & cursim enarravi, collatis in Hortum ornamentis de Occidentali Janua reparanda, qua in Hortum ipsum patet ingressus, Sedulus Vir Abb. Viali Triumviros continuo monuit. Quibus annuentibus, jubentibusque, eam Præstantiss. Senator Sebastianus Venerius, qui eo tempore Patavinam Civitatem Præfectus obtinebat, extruere instituit. Quare validis substructis basibus, pile duo quadrato saxo utrinque una magnitudine, ac structura, firmissime condite fuerunt, quibus summis acroteria deinde imposita. Pilis à fronte, à latere, à tergo nonnulla insculpta leguntur: dextera quidem contra Occasum hæc: HINC MANUS: ad Septemtrionem ANNO MDCC. ad Orientem: FULMINIS: sinistra verò, qua parte Occidentalem regionem spectat: HIC OCULI: qua Meridiem: SEBASTIANO VENERIO PRÆFECTO: qua denique Orientalem plagam: OPUS: quæ legendo ita conjunguntur.

Hic Oculi Hinc Manus
Sebastiano Venerio præfecto
Anno MDCC.
Fulminis Opus.

Quæ postrema verba, tacta è Cælo porticu perantiqua janua imposita, atque adeo incensa, novam molem, ac venustiore veluti fulminis beneficio erectam fuisse posteritati testantur. Porro fores huic Operi ferrea accessere, ea elegantia, qua tanto Horto, tam munificis Viris, tamque Augustæ Reipublicæ responderet, elaborata.

VIII. Eodem anno cum transmissis undique stirpibus vetus Botanophylacium peregrinas plantas non caperet, quatuor Hybernacula extra Hortum prope Præfectorum Horti Ædem, quæ totum meridiem exciperent, plurimoque Sole perfunderentur, vitreis clathris munita, ab ipso Venerio Præfecto inchoata lapis Botanophylacii insertus, hisque notis exaratus posteros monet.

SEBASTIANO VENERIO
PRÆFECTO
IN COEPTUM.
ANNO MDCC.

Cum autem Hortus circulari pariete clauderetur, in quatuor partes, tribus aliis interpositis januis, forma, magnitudine, ceterisque thyromatis primæ similibus atque equalibus, parietem dividi placuit. Quo Opere instituto, Anno MDCCIV. Vir Amplissimus Franciscus Superantius, quo anno Præfectus Patavio præerat, Septemtrionalem Januam à fundamentis edificavit, cujus singulis Pilis hæc inscribuntur.

FRANCISCO SUPERANTIO
PRÆFECTO
ANNO MDCCIV.

Acroteria quoque in Occidentali janua, hoc Præfecto, facta invenio, duo scilicet magna è saxo vasa singulis pilis singula superposita, atque Ananassam Acolæ celeberrimam hac atate stirpem ex ere fictam sustinentia, in quorum abacis hæc notantur: pile sinistra à fronte:

FRANCISCO SUPERANTIO
PRÆFECTO

Dexteræ à fronte pariter:

ANNO CHRISTI MDCCIV.

Meridianam similiter januam inchoavit. Nam in pile dextera Superantii nomen notatum video. Verum Præfecturæ munere optimè perfunctus, & in Patriam revocatus (in qua ad amplissimam D. M. Procuratoris dignitatem evectus, & mox inter Triumviros literarios cooptatus, pristinam erga Hortum voluntatem, ac studium retinet) januam absolvendam Hieronymo Justiniano Prætori reliquit. Quo curante altera pile cum hoc titulo substructa fuit.

HIERONYMO JUSTINIANO PRÆTORE
ANNO MDCCIV.

Meridianæ, & Septemtrionali januis perfectis, Nicolaus Contarenius, qui Anno MDCCV. & MDCCVI. Præfectus, & Propretor Patavinam administrationem gerebat, acroterea adhecit; Meridianæ duo vasa cum duobus liliis floribus reflexis, montanis CB ex ere fictis; Septemtrionali ejusdem generis ornamenta, sed stirpibus dissimilibus ornata; nam vasa Coronam imperialem sustinent triplici corona C. H. L. In horum vasorum abacis inscriptum est.

NICOLAUS CONTARENO PRÆFECTO
ET PROPRETORE.
ANNO CHRISTI MDCCV.

Orientali quoque Janua eadem paravit, vasa nempe duo cum duabus Yuccis Indicis, foliis Aloes C.B. qua d' successoribus pilis imposta Nicolai Contareni nomen, ac Praefecturam in abacis ostendunt. Illud etiam inter necessaria est scire, hoc Praefecto, & Pro-Pratore Botanophylacia, qua Sebastianus Venerius inchoavit, exaedificata fuisse, ut lapis hisce quatuor versiculis signatus ostendit.

NICOLAO CONTARENO
PRÆFECTO & PRO-PRÆTORE
PERFECTUM
ANNO MDCCVI.

Iisdem Botanophylaciis alius insertus lapis hæc servat.

D. O. M.
PEREGRINIS PLANTIS EXCI-
PIENDIS
HYEMALE XENODOCHIUM

IX. Hæc sunt, Vir Clariss. que duodecim annorum spatio præcipua in Horto facta ex illis, que in ipso extant, monumentis deprehendi: nunc reliqua persequar; & primum de Orientali Janua, quam ultimam fuisse conditam video M. Antonio Memmo Praefecto, scribam: dextera enim pila hæc habet à tergo inscripta:

M. ANTONIO MEMMO PRÆFECTO.

Sinistra verò, que ad Meridionalem plagam conversa est.

ANNO MDCCVII.

In hujus quoque Janua pilis Barboni Mauroceni, qui anno MDCXCVI. Patavium Praefectus rexit, nomen ita exaratum cernitur: in pila sinistra contra Orientem solem:

BARBONO MAUROGENO PRÆFECTO

In dextera qua parte Septentriones spectat:

ANNO MDCIIIC.

Materiam siquidem, ex qua pila ille substructa sunt, Mauroceni Praefectura inveciam invenio, atque informatam. Singula singulis Januis (una excepta) atria, in qua ipse patent, foresque aperiri solent, statim adjecta sunt, Septentrionali unum, Meridiana alterum, tertium Orientali. Circulari forma hæc sunt, & Carpine in parietem arte circumducto ambiuntur, tegunturque. In centro lapideo labro, ut dixi, ampli positi fontes, in quos per siphones aqua corrivari solet cum impetu sursum proficiens. Atriis clarissimorum Botanicorum imagines destinantur basibus imponenda; ideoque in Orientali Atrio Salomonis Regis Jo. Dominicus Theupolus, qui cum totius Antiquitatis peritissimus sit, literas, disciplinasque omnes singulari benevolentia amplectitur anno MDCCX. Urbis Praefectus molitus est, ut Stylobata indicant.

JO. DOMINICO THEUPOLO PRÆ-
FECTO.

In quo Simulachro Hebraicis ac latinis literis saxeo libro insculpta hæc.

A CEDRO
QUÆ EST IN LIBANO
USQUE AD C.
REGUM. III.

Federicus autem Venerius, cui Praefecturam Patavinam per manus tradidit Theupolus, Septentrionale Atrium Theophrasti imagine exornavit, adjecto titulo.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΣ ΕΦΕΣΙΟΣ

Et in saxeo libro

HISTORIA PLANTARUM.

Hujus egregii Senatoris beneficia in Hortum collata, plura sunt, sed hæc in Statuæ basi, ad hunc modum posteritati mandantur.

FEDERICO VENERIO
PRÆFECTO.

Atrium Meridianum ornandum restat, in quo prima sedes Dioscoridi Anazarbeo debetur: hujus simulachrum ante omnia ut ponatur, curabimus.

X. Nunc possem tibi multa alia commemorare, que eodem tempore adjecta fuere, sed mihi ante oculos majora observantur, que me ad se rapiunt, atque adeo illa veluti minora relinquere movent. Nam cum veteres Horti parietes ornari placuisset, in hoc opus podia cum coronarum projecturis ex lapide ceduntur parieti imponenda. Hæc septem constant columellis per stylobatas inter se connexa alternatim inæquales, ab uno scilicet latere majores, quorum scapis Civitatis Patavine Praefectorum nomina inscribuntur, ab altero minores: illis optimi cujusque Botanici simulachra sistimenda destinantur, his vasa lapidea cum stipibus ex ære fictis. Quapropter circulari parietis ambitu, quatuor interpositis Januis in quatuor segmenta diducto, vicena utraque podia singulis partibus ab una Janua pila ad al-

ad alterius pilam inter se perpetuo ordine conjuncta interserunt. Quae partes quoniam quatuor, dua de nonaginta podia excipiunt, quibus totus Horti paries coronatur. Quantum autem pulchritudinis, quantum ornamenti ob meritorium hoc opus Horto accesserit, neque tam facile verbis complecti possum, neque te docendum existimo, qui toties in Hortum ingressus es, cum meis etiam exercitationibus publicis (quod tua fuit humanitas) interfueris nonnunquam. Amphitheatrum profecto quoddam statim introeuntibus offertur, non Hortus; ita omnia pulcherrima, atque arte ornatissima à fronte, à tergo, à latere occurrunt, ut quodcumque oculi inciderint, Auguste Reipubl. Venetæ majestatem, ac animi magnitudinem in eo obtutu mirari debeamus, quæ mediis fidiis tot impensas in hunc Hortum exornandum contulit, quasi non stirpibus sedem, sed veterem, Imperatorum atque Regum more, publicis muneribus edendis locum pararet. Illud etiam me rapit, & admiratione perfundit, non publico tantam consilio, sed etiam privato studio hunc Hortum adeo complexam esse, ut Amplissimi Senatores, in totius Reipublicæ administratione clarissimè versati, nomen suum in Horto notari, atque scribi non recusarint. Sed ad rem redeo.

XI. Anno MDCCVII. podia M. Antonio Memmo Prefecto inchoata accepimus, cujus auspiciis duo posita fuere ad Januam Orientalem pilis proxima; hinc inde unum, ut ex majoribus stylobatis sic exaratis habemus.

A N T O N I O
M E M M O
P R Æ F E C T O
A N N O S A L.
M D C C V I I.

Qui stylobata, & Fabii Columnæ dimidiatam (à capite scilicet ad umbilicum) imaginem sustinent, cum hoc titulo:

F A B I U S C O L U M N A L Y N C E U S
N E A P O L I T A N U S G E N E R E

Majores siquidem Stylobata, & pilis proximi, vasis ornantur lapideis. His podiis Anno MDCCX. Jo. Dominicus Theupolus Patavii Praefecturam gerens quatuor amectenda, bina singulis Memmi duobus minoribus stylobatis (quibus lapidea vasa superposita sunt) sejuncta, & inter duos majores ab uno latere comprehensa, qui hisce quinque versiculis inscribuntur.

J O . D O M I N I C O
T H E U P O L O
P R Æ F E C T O
A N N O S A L.
M D C C X .

In horum uno ad austrum converso Saraceni Botanici olim Clarissimi imago collocata fuit, illi, quam de Columna scripsimus, persimilis, & hæc imagini insculpta.

J A N U S A N T O N I U S
S A R A C E N U S
L U G D U N E N S I S

Theupoli exemplum secutus proximus in Praefectura Patavina Federicus Venerius quatuor podia facere instituit, quæ ubi illa Theupoli desinunt, inde incipiunt, eodem ordine disposita, in quorum majoribus stylobatis hæc:

F R I D E R I C O
V E N E R I O
P R Æ F E C T O
E T P R O - P R Æ T O R E
A N N O S A L.
M D C C X I .

Secutus est annus MDCCXII, qui Joannem Corrarium Patavinum Praefectum, & Pro-prætozem habuit; de hoc sex in stylobatarum scapis extant inscriptiones: duæ anno MDCCXII. ad hunc modum insculptæ.

J O A N N E C O R R A R I O
P R Æ F E C T O E T P R O P R Æ T O R E
A N N O S A L.
M D C C X I I .

Quatuor anno MDCCXIII. non absimiles.

J O A N N E
C O R R A R I O
P R Æ F E C T O
E T P R O P R Æ T O R E
A N N O S A L.
M D C C X I I I .

SECTIO I. CAPUT X.

21

Quæ, hoc Præfecto iubente, duodecim podia hinc & hinc sex, illis Venerii connexa, parieti fuisse superposita, testantur.

XII. Aloysii quoque hoc nomine tertii Mocenici (qui nuper ob multa in Rempublicam merita ad Supremam dignitatem erectus fuit, Princepsque ac Dux constitutus) post Carrarium Præfecturam obimentis hæc quatuor in Horto leguntur monumenta

A L O Y S I O
M O C E N I C O III.
P R Æ F E C T O
A N N O S A L.
M D C C X I I I I.

Adjectis, hoc Præfecto, octo podiis, quatuor ad Meridiem vergentibus, quatuor vero contra septentrionalem regionem.

Anno MDCCXV. quo Patavium Eques Joannes Pisaurus Præfectus missus fuit, inzens ad podia edificanda materia in Hortum invec̄ta fuit; quare anno MDCCXVI. Hortus maximum incrementum accepit XV. Podiis ornatus, quorum septem ad januam Australem collocata sunt, quinque nempe pile Orientem spectanti proxima, duo oppositæ, quæ ad Occasum convertitur cum quatuor ita notatis Stylobatis.

J O A N N E
P I S A U R O
E Q U I T E
P R Æ F E C T O
A N N O S A L.
M D C C X V I.

Reliqua ad januam Septentrionalem sic disponuntur: quinque ab Occidente januam attingunt, tria ab Oriente. In quibus Stylobatorum majorum scapi easdem, quas commemoravi, inscriptiones ostendunt.

XIII. Joannis Pisauri benevolentiam ac studium erga Hortum Franciscus Garzonus successor anno MDCCXVII. imitatus undeviginti podia extruenda curavit, quæ omnia ab janua Occidentali versus septentriones disposita cernuntur, octo anno MDCCXVII. conatis, ut ex quatuor stylobatis constat.

F R A N C I S C O
G A R Z O N O
P R Æ F E C T O
E T P R O P R Æ T O R E
A N N O S A L.
M D C C X V I I.

Hæc illis, quæ Eques Pisaurus ponenda iussit, proxima sunt; decem autem, quæ ad Occidentalem januam perducuntur, anno MDCCXVIII. erecta vidimus, in quorum quinque stylobatis notantur.

F R A N C I S C O
G A R Z O N O
P R Æ F E C T O
E T P R O P R Æ T O R E
A N N O S A L.
M D C C X V I I I.

His podiorum ordinibus tres parietis partes ornantur. Quarta restat, quam ab Equite Pisauro institutam Prestantissimi Senatoris Leonardi Delfini, nunc Patavine Civitatis Moderatoris (cujus studium erga artem nostram singulare est) auspiciis absolutum speramus.

XIV. Hæc itaque omnia, & plurima alia, quæ Epistola claudi nequeunt, quatuor supra viginti annorum spatio Abb. Viali curante (cujus sedulitas, diligentia, amor in Hortum adeo præcipua fuerit, ut omnem ferè industria mea locum præripuerit) in Horto facta vix fidem apud posteros invenient. Quare jure meritoque de egregio Viro omnis locutura est ætas, dum Hortus erit, quem immortalæ futuram spero, & ut sit, sua benevolentia ne desit, oro, & dum lapis decumanæ januæ contra Orientem insertus hæc legenda servabit.

S I L V E S T R O V A L E R I O P R I N -
C I P E
H I V I R . L I T E R . S C . J U B E N -
T I B .
A L E X A N D R O M O L I N O P R Æ -
F E C T O .
A P O L L I N E Æ I N S U L Æ D E C U S
A D D I T U M

HOR-

LIBER PRIMUS
 HORTUS DUPLO AUCTUS CLA-
 USTRISQ. FERREIS MUNITUS.
 PLANTÆ EX UTRAQ. INDIA INVECTÆ
 PERENNES EXCITATI FONTES
 LUCUS CONSITUS
 OMNIA VETERI SQUALORE
 DETERSO NITIDIORA
 CURANTE
 FELICE VIALI PUB. PROFESS.
 LOCIQ. PRÆSIDE
 A CHRISTO NATO SÆCULI XVII.
 ANNO VIC.
 A CONDITA REPUBLICA SÆCU-
 LI XIII. ANNO LXXII.

Habes, Vir Clariss., peculiaria monumenta, que post editam Tomasini historiam in Horto posita inveni. His duo addenda restant, quorum unum Georgius à Turre Publ. Prof. ac Horti Prefectus ponendum iusserat; Horti Prefectorum edi à fronte imposito marmore, cui hæc incisa:

ANGELO MARCELLO
 QUOD MUSARUM VIRETA
 SILVESCENTIA IN-
 TERLUGAVERIT, ATQ. ARESCE-
 NTIBUS HERBIS CAS-
 TALIOS LATICES INDUXERIT NU-
 DISQ. STIRPIBUS
 FLORUM CORONAMENTA NATU-
 RÆ MUN-
 DUM ADJECERIT QUO TEMPORE
 URBIS PRÆFECTUS
 ERADICATO OMNIS HOSTILITA-
 TIS ACONITO PACI-
 FERAS OLEAS LAURIS TRIUM-
 PHALIBUS INSEREBAT
 GEORGIUS A TURRE
 REI HERBARIÆ PROFESSOR OR-
 DINARIUS HORTIQ.
 PUBLICI PRÆFECTUS. R. M. P.

Alterum nos Amplissimo Senatori Vincensio II. Pisano Prefecto & Propratori erigendum curavimus; nam anno MDCCXX. cum Botanophylacium exterius vetustate confectum esset reparandum, in id Vir ille prestantissimus omne studium contulit, munificentiamque. Ideoque non solum fuit restitutum, verum etiam longè amplius atque ornatius edificatum, ut in columna ad Botanophylacium erecta exaratur.

VINCENTIO II.
 PISANO PRÆF.
 ET PROP. R. T.
 BOTANOPHYLACIUM
 VETUSTATE JAM
 CONFECTUM IN
 MAGNIFICENTIOREM
 FORMAM RESTITUTUM
 MDCCXX.

*Hæc ad te, Vir Celeberr. de Horto scripsi pluribus sanè, quàm tue litera à me postulare videbantur, sed pro rerum multitudine paucis; nam in id pro virili totus incubui, ut quàm celerri-
 mè rem transigerem, tuaque tempora, epistolâ, quantum fieri posset, brevi morarer. Quod pro-
 fectò intelliges, si Senatus Consulta (ne te ad Hortum vocem, in quo plurima & tua prædicatio-
 ne digna à me prætermissa primo intuitu ingredientibus occurrunt) & Trunvirorum decreta, qui-
 bus & hæc, & alia multa, que tacitus omitto, in Hortum collata sunt, evolveris, atque inspe-
 ris. Hæc cum cognoveris, tuac mente assequi poteris, que eram necessariò dicturus, si totum Hor-
 tum, si stirpes omnes, si flores, semina, fructus, non potissima excerpto, sed omnia rimando,
 atque colligendo scribenda sumpsissem. Ad hæc itaque omnia, cum animum adjeceris, neque
 mei consilii, quo à tanta rerum mole pertractanda sum revocatus, neque tua in me
 humani-*

humanitatis, qua excusationem meam accepisti, fore ut te unquam pœniteat, existimo. Fac ut valeas.

D. ex Horto XII. Kal. Decembris MDCCXXII.

CAPUT XI.

De Collegiis ad Gymnasium pertinentibus.

I. Pœcipuus Archilycæi nostri splendor est à Collegiis, quibus vel ad virtutis certam spem adolescit, vel certæ jam & adultæ virtutis gloriam sibi conciliat. Sunt enim veluti Officinæ quædam, in quibus aut pretium Sapientiæ facit, & alumnos suos ad maxima provocat, aut præmia Sapientiæ in emeritos erogat, censoriæque potestate in Doctorum Senatuum legit Scientiarum antistites. Hinc horum quædam Collegia publica sunt, privata quædam: In his vel sumptu privato studiosa pauperies alitur, ne non cuique Juventutis Ordini, licet fortunæ opibus destituto, Gymnasium pateat; vel de virtute profectuque discentium judicatur; vel ære gymnastico commoda parantur lectæ Nobilitati, ut liberalibus præclarisque Artibus operam det, profuturam bello ac paci, quibus parens vitiorum otium, & indolis ad publicam utilitatem natæ blanda pe-
litis inertia plus satis infidiatur.

II. Collegiorum hujusmodi apud (1) Riccobonum vix tenuis quædam & perfunctoria notitia est: at de iisdem (2) Tomasinus multa, sed enim subobscurè, jejunè, &, si dicto parcas, non subleste tantum, verum etiam non verè: ut ex officio sit plenior Historiam professi, ea hic tradere, quæ veriora, clariora, firmioraque, & publicis monumentis penitus consentanea sunt, faciuntque ad splendorem & gloriam nostri Gymnasii.

(1) de Gym.
lib. 1. c. 7.
p. 10.
(2) de Gym.
lib. 1. c. 52.
57. 61. 66.
p. 171. 194.
204. 211.

CAPUT XII.

De Collegio Gymnastico, ejus Antiquitate ac Symptomatibus ad initium Sæculi XVII.

I. Gymnasii Collegium jure antiquissimum, & primæ Archilycæi nostri institutioni coævum in ejus (1) legibus appellatur. Quippe hoc est, in quo uno per integrum Sæculum probatæ ac emeritæ discipulorum Virtuti gradus honorum, & laureata Magistrorum Insignia data sunt, ante quam ullum Patavii Collegium haberetur. Hoc itidem est, in quo uno semper, citra laurum, probatur eorumdem Sapientiæ; iique renunciantur etiamnum Prolytæ, quos *Baccalaureos*, & *Licentiatos* appellant; vocabulo barbaro à facultate ipsis concessa, ut in quolibet approbato Gymnasio nomen ac titulos Doctoris adsumant.

(1) Stat.
Coll. Vener.
in Præmio

II. Porro Collegium hoc, ab exortu suo, solis constabat Professoribus publicis, & quidem non omnibus, sed iis dumtaxat, qui ab ipsâ Origine Gymnasii nostri constitutas Exedras obtinebant: Ordinarias nimirum quatuor Majores, seu primas, minores totidem seu secundas. Huic Collegio vel Prætor Patavinus, vel Princeps præerat, auspiciumque dabat; atque ad trutinam examinis revocatos, ex arcanâ Magistrorum suffragatione, probatos, reprobatosve declarabat summa religione, & constantiâ, quam mox officia enervarunt, debilitavit partium studium, & non ex merito erga Candidatos affectio.

III. Cùm enim sensim & Prætores, & Principes auspicium hujusmodi Palatinis Comitibus demandarent, paulatim omnia corrumpi, & pessum ire: donec ex privilegiis non bene intellectis eo usque vitium invaluit, ut Palatinis Comitibus licuerit, si fas ita loqui, papyraceam, atque cœmptam non magno laurum tribuere.

IV. Quæ dicimus de Gymnasio nostro, & annotat (2) Porcellinus, eadem de Bononiensi narrat (3) Mastajus; additque, hæc ipsa usivensisse tum in Perusino, tum in Senensi, ac Pisano, aliisque per Italiam Gymnasiis sub Imperatoribus Fridericis, apud quos Comitum Palatinorum summa gratia fuit. Abstulit hoc dedecus à Bononiensi Gregorius

(2) in not.
ad matric.
sub 1011.
(3) De Gym.
n. Italicæ
lib. 1. c. 7.
(4) ibid. lib.
2. c. 3.

IX. admonitu, ut idem (4) auctor tradit, S. Raymundi de Pennafort; editisque Decretalibus libris, & in Bononiense Gymnasium invecitis, Collegia quoque Pontificio nomine congreganda constituit, quæ, munita Præfulum auctoritate, labem hanc abstergerent, vel certè quadamtenus diminuerent.

V. At Patavii Collegium Gymnasii viguit semper, tametsi Professores ipsi, quorum

V. At

II. 1666. 5. Novembris. Ad enarrationem *Simplicium* pro rostris *Gymnasticis* venit *Hilarius Spinellus* nob. *Patavinus* flor. centum & quinquaginta conductus. Confirmato crevere ad quinquaginta supra ducentos an. 1673. 8. Junii, deinde ad trecentos & quinquaginta an. 1679. 14. Februarii.

III. 1684. 13. Januarii. *Spinello* provento ad secundam matutinam practicę *Medicinę* extraordinarię, explanatio *Simplicium* *Jacobo Viscardo Veneto*, qui triennio *Logicę* militaverat, demandata est flor. quadringentis. Hoc ad secundam *Anatomes* evocato.

IV. 1692. 21. Julii vacuum triennio sedem hanc è minore *Chirurgiæ* traductus obtinuit *Leal Leali Veronensis* flor. ducentis; sed & hoc ad secundam matutinam practicę *Medicinę* extraordinarię, translato.

V. 1703. 29. Augusti explicatio *Simplicium* concessa est *Alexandro Knips Macoppe* è *Colonia Agrippinæ* conducto flor. ducentis.

VI. 1716. 7. Maii eodem ducentorum stipendio *Macoppe* ad sedem *Theoricę* ordinarię secundam traducto subrogatus est *Jo. Maria Rossi Patavinus* flor. ducentis, cui concessum *Collegii* jus an. 1719. 20. Septembris. Claret ex libro Edito de *Interpretandis Simplicium Medicamentorum facultatibus*, proventus ad stipendium trecentorum & quinquaginta an. 1723. 24. Junii.

C A P U T XLVIII.

De Professoribus præfectis Horto Botanico, quos ad ostensionem simplicium vocant ab an. MDCLIII. ad MDCCXXIV.

I. DE his, ubi de Horto Botanico auctum est, aliqua diximus, quæ ad hanc stipendiorum Chronologiam revocanda sunt. Defuncto *Weslingio* an. 1644. suffectus est *Georgius à Turre* nob. *Patavinus*, qui Hortum Botanicum tam sedulo procuravit, ut summam sibi, ac *Gymnasio* gloriam paraverit, visusque sit huic muneri penè dixerim suã ætate omnium maximè necessarius. Disserebat quoque prælectionibus perpetuis ab exedra de virtute Plantarum; quæque toto anno literario docuerat, mox Horto recluso *Vi. No. nas Maii*, accurrentibus undequaque studiosis *Medicinæ* discipulis, ostendebat. His officii functus est ter aucto stipendio ad flor. quingentos ab an. 1649. 4. Octobris ad an. 1666. 5. Novembris, quã proventus ad primam sedem extraordinarię *Medicinæ* Practicę, matutinam enarrationem *Simplicium* in *Gymnasio* dimisit, Horti præfecturam, vernamque demonstrationem *Herbarum* retinuit, quam donatus mille centum & quinquaginta flor. stipendio transferri in *Jacobum Pighium*, *Anatomes* in primã sede *Professorum* clarissimum, curavit. Præfuit ergo *Georgius* Horto Botanico summa cum laude, atque eruditionis, opinione supra annos triginta.

II. 1681. 8. Augusti successit, quem laudavimus, *Pighius Anatomicus*, simul Horti præfectus, aucto ad sexcentos stipendio. Cui è vivis erepto an. 1683.

III. 1687. 2. Aprilis, nempe post biennium suffectus est *Abbas Felix Viali Patavinus*, accitus è *Gymnasio Pisano*, undè illi *Professori* honorarii titulus honestissimus fuit. Stipendium intra centum stetit, sed crevit adducentos flor. an. 1694. 21. Julii, deinde ad trecentos & triginta an. 1711. 21. Martii. *Viro de Horto Botanico*, cum ob diligentem & assiduam demonstrationem Plantarum, quarum peritissimus fuit, tum ob ædificia, & ornamenta Horti, auctamque stirpium familiam optimè merito, sed jam etate decrepitã prorsus inutili, ac decumbenti perpetuò missio causaria & honesta data est, redactumque ad flor. ducentos stipendium an. 1718. 17. Martii. Obiit 21. Januar. an. 1722. Ætat. 84.

IV. 1719. 16. Martii. Excepit munus *Gymnasio* gloriosum ac pernecessarium *Julius Pontadera Pisanus* mercede flor. ducentorum, vir *Botanices* scientissimus, ejusdemque indagator accuratissimus, qui nulli labori parcit, ut exoticis, & ignotis hactenus herbis Hortum ditet, illustret, amplifcet; utilemque *Gymnasio* præstet eruditissimis demonstrationibus, scriptisque doctissimis, quæ superius recensuimus. Illi ob hæc merita extra ordinem, sub initium primæ conductionis, raro exemplo, duplicatum stipendium flor. quadringentis constat *Senatusconsulto* anno 1721.